

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

2. Humilitas Fundamentum, indirectè, per accidens, dispositiuè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

Evangelicam ab *Humilitate* est exorsus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Matth. v. 3. Quos, ut interpretatur S. Augustinus, libro de Virginitate cap. xxxii. *sine ulla controversia, Humiles intelligimus.*

ARTICULUS II.

HUMILITAS FUNDAMENTUM

indirectè, per accidens, dispositivè.

EX haecenus recensitis *Humilitatis* encomiis, in quibus nominatur caput, origo, radix, initium, ac prima virtutum ideoque Fundamētum *Ædificii* Spirituales, infurgit difficultas illa minimè dissimulanda, quia ad *Architecturam* spectans. Cùm domus unius sit unicum fundamentum. Quod, præter superius dicta, ex eo liquet, quoniam fundamentum est prima pars: non potest autem nisi unumquid esse primum: nam primum est, ante quod nihil est. Jam verò, constat etiam, *Fidem* esse fabricæ de quâ agimus, siue illa dicatur *Domus Sapientia*, siue *Ædificium* Spirituale virtutum *Fundamentum* stabile. Excluditur igitur à fundamenti denominatione, & ratione *Humilitas*, virtus à *Fide* genere toto diuersa. Agnoui hanc difficultatem, nec dissimulavit S. Thomas, duobus omninò locis in *Secunda Secundæ*. Primo quidem quæstione iv. articulo vii. vbi disputat, *Utrum Fides sit prima inter virtutes?* Et docet: *Fidem* per se loquendo, inter omnes virtutes primam esse. Tamen per accidens aliquam fide esse priorem; sicut removens prohibens: in quantum nimirum, per functionem alterius virtutis removentur impedimenta credendi. Sic

autem virtutem Humilitatis esse priorem Fide: quia Humilitas removet Superbiam, per quam intellectus recusat se submittere veritati Fidei. Iterum, quæst. CLXI, art. v. vbi quærit: *Vtrum Humilitas sit potissima Virtutum?* ita arguit: Augustini iudicio, Humilitas est virtutum omnium fundamentum. Ergo est potior aliis virtutibus. Respondet autem. Sicut ordinata congregatio virtutum, per quandam similitudinem Aedificio comparatur, ita etiam illud, quod est primum in acquisitione virtutum Fundamento assimilatur, quia primum est, quod in aedificio jacitur. Virtutes autem veræ infunduntur à DEO. Vnde primum in acquisitione Virtutum, potest accipi dupliciter. Vno modo, per modum *removentis prohibens*. Et sic Humilitas primum locum tenet: in quantum scilicet expellit Superbiam, cui DEUS resistit: & præbet hominem subditum, & patulum ad suscipiendum influxum divinæ gratiæ, in quantum evacuat inflationem superbiæ. Vnde dicitur Jacobi IV. quod DEUS *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Et secundum hoc, Humilitas dicitur spiritualis aedificii *Fundamentum*. Alio modo est aliquid in virtutibus primum, *directè*: per quod scilicet recta ad DEUM acceditur. Primus autem accessus ad DEUM est per Fidem, secundum illud Hebræorum XI. *Accedentem ad Deum oportet credere*. Et secundum hoc Fides ponitur Fundamentum nobiliori modo.

Ex his colligunt commentatores Scholastici; sensu S. Thomæ, quæ est Theologorum communis: Humilitatem esse Virtutum Fundamentum, non quidem *directè*, & *principaliter*: hoc enim Fidei convenit, sed *Indirectè*, ac *Dispositivè*. Et quidem *Indirectè*, quatenus removet virtutum

S. Thomas 2. 2. q. 4. art. 7. Bannez, Valentia, Aragonius, Maderus, Tanner, Lessius de Iustis, lib. 4. cap. 4. dist. 7.

tum impedimentum, quod est Superbia. *Dispositiue* verò, quatenus facit hominem Deo subditum, & paratum ad eius gratiæ influxum recipiendum, qui est virtutum semen, origo, conservatio. Vtrumque insinuat Jacobus Apostolus in epistola sua cap. iv. celebri illa sententiola, qua S. Thomas ad id probandum utitur: *Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.* Si Deus superbis resistit, non igitur dat iis gratiam: impedit ergo superbia influxum divinæ gratiæ, & consequenter virtutum studium, ac ædificationem spiritualem, quæ sine divina gratia, neque inchoatur, neque perficitur. Humilitas autem influxum illum attrahit, excipit, colligit. Eleganter S. Augustinus serm. xxvii. de Verb. D. *Confluit aqua (gratiæ) ad humilitatem vallis, denatat de tumoribus collis.* Eiusdem est ista monitio. Sermon. clxxv. de temp. *Vident, magnum miraculum. Altus est Deus: erigis te, & fugit à te: humilia te & descendit ad te. Quare hoc? quia excelsus est Dominus, & humilia respicit, ut attollat: alta, id est, superba, de longe cognoscit, ut deprimat.* Ad hæc, Humilitas quemadmodum facit, ut homo vilipendat se, ita excitat in illo terrenorum despicientiam, cui contraria est æstimatio. Atqui æstimatio rerum terrenarum impedit maximè ædificationem spiritualem. Quocirca Humilitas tollit impedimentum ædificationis illius, & parat locum ædificio erigendo idoneum: ac proinde rectè dicitur dispositivè **FUNDAMENTVM**, Sed hoc ex arcanis Architecturæ est explicandum accuratius.

ARTICVLVS III.

ARTIFICIVM ARCHITECTONICVM
adjaciendum Fundamentum, firmandumq; in aqua.

OBVERVO imprimis ex Vitruvio, ut ædificium ali-
 quod extruatur, in solo considerandam soliditatè,
 quam,